

10/8/84

EL LLENGUATGE

L'Eixample

Passant pel carrer —per un carrer de Barcelona— veiem una placa ficada a la porta d'un local amb la inscripció Associació de Veïns de la Dreta de l'Eixample. Una mà matussera —guiada, això sí, per una bona intenció— no ha vacil·lat a introduir-hi una modificació: hi ha barrat la *e* final del mot *Eixample* i hi ha inscrit una *a* al damunt. Segons aquest corrector espontani, doncs, caldria escriure *Eixampla* en lloc de *Eixample*. Però és un fet bastant usual que els correctors ocasionals i espontanis no vagin prou ben informats —que actuïn, com se sol dir, amb més bona voluntat que encert—, i és ben de dolbre que tan sovint s'arrisquin, sense que ningú els ho hagi demanat, a assenyalar incorreccions imaginàries i a fer esmenes innecessàries i fins i tot errònies. Sense comptar, és clar, la freqüent inoportunitat d'aquestes esmenes a causa d'altres raons (tàctiques, de cortesia, de respecte, etc.).

És cert que el Diccionari Fabra només recull la forma femenina *eixampla*, que defineix solament segons el seu valor general com a derivat del verb *eixamplar* i, en

plural, com a terme específic del llenguatge de la confecció. Més modernament, hom ha convingut a donar preferència a la forma masculina *eixample*, especialment com a terme d'urbanisme, i és aquesta forma masculina, usada ja com a topònim urbà i escrita per tant amb majúscula, *Eixample*, que trobem a la Gran Enciclopèdia Catalana per a designar el conegut sector de Barcelona urbanitzat segons els plans de l'enginyer Ildefons Cerdà. (L'Enciclopèdia esmenta també els *eixamles* de València i de la Ciutat de Mallorca.) Si bé és veritat, doncs, que seguint el Fabra, la forma femenina *eixampla* ha estat llargament usada per a la designació de l'Eixample de Barcelona, cosa que ningú no retreu, la bondat de la forma masculina és indiscutible i en cap cas no justifica una esmena com la que hem comentat. D'altra banda, aquesta dualitat de formes, *eixample* i *eixampla*, no ha d'estranyar gens, car no es tracta pas de cap cas excepcional: *eixample* i *eixampla* són derivats postverbals del verb *eixamplar*, i d'aquesta mena de derivats n'hi ha de masculins, com *embolic*, *rebuig*, *xiscle*, *conte*, *dubte*, etc., i de femenins, com *esmena*, *crema*, *minva*, *tria*, etc., sense que manquin els casos de formes dobles, masculina l'una i femenina l'altra, com és ara *eixample* i *eixampla*, *crit* i *crida*, *ajut* i *ajuda*, *barreig* i *barreja*, *frec* i *frega*, etc.

Albert Jané